

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum quantitas bonitatis, vel malitiæ in voluntate sequatur quantitatem
boni, vel mali in intentione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

est quod dependat ex intentione finis. Consequitur autem intentio uoluntatem, quando accedit uoluntati praexistenti, puta, si aliquis uellet aliquid facere, & postea referat illud in Deum: & tunc prima uoluntatis bonitas non dependet ex intentione sequenti, nisi quatenus reiteratur actus uoluntatis cum sequenti intentione.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quando intentio est causa uolendi, ordo ad finem accipitur ut quaedam ratio bonitatis in obiecto, ut dictum est.*

AD SECUNDUM dicendum, quod uoluntas non potest dici bona, si sit intentio mala, causa uolendi: Qui enim uult dare elemosynam propter inanem gloriam consequendam, uult id, quod de se est bonum sub ratione mali: & ideo prout est uoluitum ab ipso, est malum, unde uoluntas eius est mala. Sed si intentio sit consequens, tunc uoluntas potuit esse bona: & per intentionem sequentem non deprauatur ille actus uoluntatis, qui praecessit, sed actus uoluntatis qui iteratur.

AD TERTIUM dicendum, quod, sicut iam dictum est, * malum contingit ex singularibus defectibus, bonum autem ex tota, & integra causa. Unde siue uoluntas sit eius, quod est secundum se malum, & sub ratione boni, siue sit bona sub ratione mali, semper uoluntas erit mala: sed ad hoc quod sit uoluntas bona, requiritur quod sit boni sub ratione boni, id est, quod uelit bonum, & propter bonum.

¶ Super Questionis decimae articulum octauum.

ARTICULVS. VIII.

¶ Vtrum quantitas bonitatis, uel malitia in uoluntate, sequatur quantitatem boni, uel mali in intentione.

IN titulo articuli octauo, uoluntas sumitur ut in precedenti articulo.

¶ In corpore eiusdem articuli aduerte primo, quod auctor principalis determinat, quod quaesierit. Quae sunt enim de quantitate uoluntatis & intentionis: determinat autem de quantitate predictorum, & actus etiam exterioris: & hoc ad perfectionem doctrinae, & propter ideam rationis, quod ad hoc, in uoluntate, & actu exteriori sublati impedimur. Aduerte secundum, quod in littera distinguitur tam uoluntas, quam actus exterior, reisper se scilicet secundum se, & ut fiat sub intentione: & dicitur, quod nec quantitas ex obiecto, nec quantitas ex modo intentionis descendit necessario in actum uoluntatis, aut actus exterioris secundum se, seu materialiter, id est, ut tendunt in sua obiecta propria: sed quantitas utraque, scilicet ex obiecto, & modo intentionis, redundat in utrumque actum, scilicet uoluntatis, &

ex intentione actus, quia intensius uult, uel agit quod est maius ex parte agentis. Si igitur loquamur de quantitate utriusque quantum ad obiectum, manifestum est, quod quantitas actus non sequitur quantitatem intentionis: quod quidem ex parte actus exterioris contingere potest dupliciter. Vno modo quia obiectum, quod ordinatur ad finem intentionum, non est proportionatum fini illi: sicut si quis daret decem libras, non posset consequi suam intentionem, si intenderet emere rem ualentem centum libras. Alio modo propter impedimenta, quae superuenire possunt circa exteriorem actum, quae non est in potestate nostra remouere: puta, aliquis intendit ire usque Romam, & occurrunt ei impedimenta, quod non potest hoc facere. Sed ex parte interioris actus uoluntatis non est nisi uno modo: quia interiores actus uoluntatis sunt in potestate nostra, non autem exteriores actus. Sed uoluntas potest uelle aliquid obiectum non proportionatum fini intento: & sic uoluntas, quae fertur in illud obiectum absolute consideratum, non est tantum bona quantum est intentio. Sed quia etiam ipsa intentio quodam modo pertinet ad actum uoluntatis, in quantum scilicet est ratio eius, propter hoc redundat quantitas bonae intentionis in uoluntatem, in quantum scilicet uoluntas uult aliquid bonum magnum ut finem: licet illud, per quod uult consequi tantum bonum, non sit dignum illo bono. Si uero consideretur quantitas intentionis, & actus secundum intentionem utriusque, sic intentio intentionis redundat in actum interioris, & exterioris uoluntatis, quia ipsa intentio quodammodo se habet formaliter ad utrumque, ut ex supra dictis patet: licet materialiter intentione recta existente intentio possit esse actus interior, uel exterior, non ita intensius, materialiter loquendo, puta, cum aliquis non ita intensius uult medicinam sumere, sicut uult sanitatem: tamen hoc ipsum, quod est intentio intendere sanitatem, redundat formaliter in hoc, quod est intensius uelle medicari. Sed tamen hoc est considerandum, quod intentio actus interioris, uel exterioris, potest referri ad intentionem ut obiectum, puta, cum aliquis intendit intensius uelle, uel aliquid intensius operari, & tamen non propter hoc intensius uult, uel operatur, quia quantitas

exterioris, ut fiat sub intentione, seu formaliter, id est, ut tendunt in finem, quem respicit intentio.

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli, dubium occurrit, quomodo verificetur, quod quantum mala est intentio, tantum mala est uoluntas, an scilicet verificetur de uoluntate materialiter, & secundum se: aut formaliter; & ut fiat sub intentione. Si secundum modo, nulla est differentia inter quantitatem bonitatis, & malitiae in hoc: quoniam, ut in corpore articuli patet, quantitas intentionis bonae redundat in uoluntatem, & actum formaliter. Si primo modo, sic enim uult falsum manifeste: quoniam neutra malitia necessario descendit ex intentione in uoluntatem materialiter.

¶ Ad hoc dicitur, quod ea, quae dicta sunt in corpore articuli, verificantur de quantitate bonitatis, & malitiae. Et de bonitate quidem in littera patet: de malitia autem eiusdem rationis probatur. Quod enim quantitas male intentionis ex obiecto non necessario descendat in uoluntatem secundum se, patet ex hoc, quod intendens aliquid magnum malum, potest uelle uti aliquo medio non sufficienter consono tanto malo: sicut si quis uellet emere episcopatum & offerret solas preces. Quod etiam quantitas male intentionis ex modo, non descendat in quantitatem actus secundum se, patet ex hoc, quod contingit intendere intendentem adulterium, minus libenter frangere murum, per quem ingreditur ad intenum habendum. Cum igitur non oporteat esse uerum, quod quantum mala est intentio, tantum mala sit uoluntas materialiter: relinquatur, ut verificetur hoc dictum de uoluntate formaliter, id est, ut fiat

In corp. art.

D. 22. 3. 1. 2. 3.

¶ 6. ad 1.

D. 296.

Supr. art. 7. ad 1. Et m. q. 2. art. 2. ad 3.

¶ 1. interli. ibid.

¶ art. p. p. ce.

In co.

q. 114.

In con.

art. 7.

¶ 1.

1. d. 48.

Et v.

29. art.

q. 12. art. 1.

rat suo intentione. Et ad obiectione contra hoc, dicitur, quod si hoc saluat differentia intentionis bonitatis, & malitiae in hoc, quod quantitas malitiae intentionis, est semper quantitas malitiae uoluntatis formaliter, sicut quod absolute constituitur ea tamen malitiam quantitas uoluntatis intentionis non oportet, quod sit quantitas bonitatis uoluntatis. Et ratio differentia est, quia sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis. Constat autem, quod malitia in intentione sufficit ad constituendam uoluntatem malam, bonitas autem non: quia boni consistit ex ea iure, malum autem ex particularibus defectibus. Unde dicitur eleemosyna propter inanem gloriam, non solum intentione est mala, sed etiam actus formaliter: & consequenter quanto peior est intentio, tanto peior erit actus formaliter. Sicut absolute conceditur, quod actus dantis eleemosyna propter inanem gloriam, est malus: ita absolute concedendum est, quod actus dantis eleemosyna propter maximam affectionem inanis gloriae, est peior. Et similiter si fiat propter manus malum, puta, si habuentionem habet: sed furado diuine propter subueniendum pauperibus, bonitas intentionis non constituit bonitatem actus: & consequenter quantitas bonitatis in intentione, non constituit quantitate bonitatis in actu. In quo, non ponitur bonitas, in eo, nec quantitas illius cogitari potest, & haec est intentio litera.

Super Questionis de intentione Articuli nonum.

In articulo, circa illa uerba. Ad bonitatem uoluntatis humane requiritur, quod ordinetur in summum bonum, memento quod ordinari in summum bonum, contingit tripliciter. Uno modo in communi, & hoc modo est bonitas, & malitas: quilibet enim propter aliquid, operatur propter seipsum summum bonum. Alio modo in speciali, & sic ut dicitur: sicut si quis nesciens in quo

tem intenti boni non sequitur bonitas actus interioris, uel exterioris, ut dictum est. * Et inde est, quod non quantum aliquis intendit mereri, meretur: quia quantitas meriti consistit in intentione actus, ut infra dicitur. *

AD PRIMUM ergo dicendum, quod glossa illa loquitur quantum ad reputationem Dei, qui praecipue considerat intentionem finis. Unde alia glossa dicit ibidem quod thesaurus cordis; intentio est, ex qua Deus iudicat opera. Bonitas enim intentionis, ut dictum est, * redundat quodammodo in bonitatem uoluntatis, quae facit etiam exteriorer actum apud Deum meritorium.

AD SECUNDUM dicendum, quod sola bonitas intentionis non est tota causa bonae uoluntatis: unde ratio non sequitur.

AD TERTIUM dicendum, quod sola malitia intentionis sufficit ad malitiam uoluntatis. Et ideo etiam quantum mala est intentio, tantum etiam mala est uoluntas: sed non est eadem ratio de bonitate, ut dictum est. *

ARTICVLVS IX.

Utrum bonitas uoluntatis dependeat ex conformitate ad uoluntatem diuinam.

AD NONUM sic proceditur. Videtur, quod bonitas uoluntatis humane non dependeat ex conformitate uoluntatis diuinae. Impossibile est enim uoluntatem hominis conformari uoluntati diuinae: ut patet per id, quod dicitur Isai. 55. Sicut exaltantur caeli a terra, ita exaltatae sunt uiae meae a uis uestris: & cogitationes meae a cogitationibus uestris. Si ergo ad bonitatem uoluntatis requireretur conformitas ad diuinam uoluntatem, sequeretur, quod impossibile esset hominis uoluntatem esse bonam: quod est inconueniens.

¶ 2 Praeterea. Sicut uoluntas nostra deriuatur a uoluntate diuina, ita scientia nostra deriuatur a scientia diuina: sed non requiritur ad scientiam nostram, quod sit conformis scientiae diuinae, multa enim Deus scit, quae nos ignoramus: ergo non requiritur quod uoluntas nostra sit conformis uoluntati diuinae.

¶ 3 Praeterea. Uoluntas est actionis principium: sed actio nostra non potest conformari actioni diuinae: ergo nec uoluntas uoluntati.

SED CONTRA est, quod dicitur Mat. 26. Non sicut ego uolo, sed

sicut tu uis: quod dicit, quia rectum uult esse hominem, & ad Deum dirigi, ut Augustinus dicit in Enchir. * Rectitudo autem uoluntatis est bonitas eius: ergo bonitas uoluntatis dependet ex conformitate ad uoluntatem diuinam.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut dictum est, * Bonitas uoluntatis dependet ex intentione finis. finis autem ultimus uoluntatis humane est summum bonum, quod est Deus, ut supra dictum est. * Requiritur ergo ad bonitatem humane uoluntatis, quod ordinetur ad summum bonum: hoc autem bonum primo quidem & per se, comparatur ad uoluntatem diuinam ut obiectum proprium eius. Illud autem quod est primum in quolibet genere, est mensura, & ratio omnium, quae sunt illius generis. Vnum quodque autem rectum, & bonum est, in quantum attingit ad propriam mensuram: ergo ad hoc quod uoluntas hominis sit bona, requiritur quod conformetur uoluntati diuinae.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uoluntas hominis non potest conformari uoluntati diuinae per aequiparantiam, sed per imitationem. Et similiter conformatur scientia hominis scientiae diuinae, in quantum cognoscit uerum: & actio hominis actioni diuinae, in quantum est agentis conueniens: & hoc per imitationem, non autem per aequiparantiam. Unde patet solutio ad secundum, & ad tertium argumentum.

ARTICVLVS X.

Utrum necessarium sit uoluntatem humanam conformari uoluntati diuinae in uolito ad hoc, quod sit bona.

AD DECIMUM sic proceditur. Videtur, quod uoluntas hominis non debeat semper conformari diuinae uoluntati in uolito. Non enim possumus uelle quod ignoramus. Bonum enim apprehensum, est obiectum uoluntatis: sed quid Deus uelit, ignoramus in plurimis: ergo non potest humana uoluntas diuinae uoluntati conformari in uolito.

¶ 2 Praeterea. Deus uult damnare aliquem, quem praescit in mortali peccato moriturum. Si ergo homo teneretur conformare uoluntatem suam diuinae uoluntati in uolito, sequeretur, quod homo teneretur uelle suam damnationem: quod est inconueniens.

constat summum bonum pura in uisione Dei, uel in Deo, operatur propter summum bonum, quod in ueritate est summum bonum, & hoc potest conuenire bonis. Tertio modo in speciali, & distincte: ut si quis operari intendit propter Deum cognoscendum, amandum &c. Et hoc est contingit dupliciter, pura, propter cognitionem, amoremque: & ad quod natura potest, & ad quod gratia Dei eleuat. In proposito igitur, ad bonitatem uoluntatis humane requiritur, quod ordinetur ad summum bonum non apparenter, sed in ueritate est summum bonum, uel distincte naturaliter, uel supernaturaliter in statu personae. Quod dico propter Gentiles, & ignorantes. Si enim propter necesse sibi luminis, in uerum summum bonum ordinat actiones suas, bonae moraliiter erunt: & si non, non.

Super quast. decime nonum Articuli decimum.

In articulo, iungitur uerba in ratione ad primum, uerbis in corpore articuli, & memor supra dictorum in articulo 6. q. prima, ad uerba, quod quae uelle aliquid sub ratione boni, est uelle illud propter summum bonum: ideo dicitur, quod uoluntas uolens aliquid sub ratione boni, est conformis diuinae uoluntati in uolito formaliter, quod est uelle propter diuinum, & esse bonum. Sed caue ne propterea dicas omnem uoluntatem semper conformari diuinae in uolito formaliter: quia nullus operatur aliquid ad malum, sed ad aliquam boni rationem. Et consequenter uoluntas malis conformatur diuinae uoluntati in uolito formaliter: hoc non falsum est. Licet enim uoluntas quantumcumque mala, in quantum habet aliquid boni, sit conformis diuinae uoluntati, ac pro hoc possit formaliter dici conformis diuinae uoluntati in uolito formaliter, sicut potest formaliter dici bona: simpliciter tamen illa sola uoluntas est conformis diuinae uoluntati in uolito formaliter, quae sub ratione boni non appareat, sed

*Habet. cognitione prima in Psal. 32. super illud Reclus de cet. collau datio. to. 8. art. 7.

q. 1. ar. 8.

¶ Super quast. decime nonum Articuli decimum.

Inf. q. 39. ar. 3. ad 3. &c. 22. q. 104. ar. 4. ad 3. & 1. dist. 48. ar. 3. & 4. Et uer. ri. q. 23. ar. 7. & 8. Et op. 9. q. 87.